

Hayat Bilgisi Öğretim Programı Kazanımlarının Öz Düzenleme Becerileri Açısından İncelenmesi*

The Investigation of Objectives of Life Science Curriculum in Terms of Self Regulated Skills

Ali SICAK**, Cevat EKER***

Öz: Öz düzenleme stratejileri, Bandura'nın sosyal öğrenme kuramına dayalı olarak oluşturulan ve öğrencilerin öğrenmeleri için hedefler belirledikleri, kendi biliş yapısını ve davranışını biçimlendirdikleri, kontrol ettikleri yapılandırmacı bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Öğrencilerin kendi öğrenme etkinliklerini düzenleme gereksinimleri ve öğretmenlerin öğrenme için gerekli becerileri kazandırma düşüncesi öz düzenleme kavramının önem kazanmasını sağlamıştır. Öz düzenleme becerisi, öğrencinin bir hedefe ulaşmak için, kendi duygu, düşünce ve davranışlarını yönlendirmesi süreci olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışma ile Hayat Bilgisi Öğretim Programı kazanımlarının öz düzenleme becerileri açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada Hayat Bilgisi Öğretim Programı kazanımları, Zimmerman ve Pintrich'in öz düzenlemeye dayalı öğrenme modeli kapsamında ortaya koydukları öz düzenlemeye dayalı öğrenme stratejileri birleştirilerek incelenmiştir. Çalışma doküman incelemesine dayalı olarak yapılmıştır. Araştırmada incelenen doküman, Hayat Bilgisi 1.,2., ve 3. sınıf Hayat Bilgisi Öğretim Programıdır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre kazanımların kaynakları yönetme stratejileri, zaman ve çalışma ortamının düzenlenmesi stratejileri, yardım arama stratejilerinde yoğunlaştığı bulunmuştur. Üst biliş stratejilerini kazandırmaya yönelik kazanımların sayısının az olduğu bulunmuştur. Araştırmanın bulguları doğrultusunda üst bilişsel ve bilişsel stratejilerin kazandırılmasına yönelik kazanımların programlarda daha fazla yer almasına yönelik öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hayat bilgisi öğretim programı, öz düzenleme becerileri, kazanımlar

Abstract: Based on Bandura's social learning theory, self-regulation strategies are defined as constructivist processes to set goals for student learning, to shape student behavior, and to control student cognition. The concept of self-regulation is crucial as it leads students to have a control mechanism in their learning and leads teachers to obtain necessary skills for an effective teaching. Self-regulation skills are defined as ways how students may direct their own thoughts, feelings, and behaviors to achieve a goal. The purpose of this study was to investigate the benefits of teaching Life Science course in terms of self-regulation skills. Student gains revealed in Life Sciences course were examined by combining the conceptual frameworks of Zimmerman and Pintrich based on learning model created through self-regulation. The study was conducted based on a document review. The documents examined in the study included the curriculum of 1st grade, 2nd grade, and 3rd grade Life Science courses. The findings of the study suggested that student gains were evident based on resource management strategies, time and work environment management strategies, and help seeking strategies. The findings also showed that student gains based on metacognitive strategies were at minimum levels. The suggestions for the study included that more emphasis may be put on cognitive and metacognitive strategies in teaching programs.

Keywords: Life sciences curriculum, self regulated skills, objectives

Giriş

Öğrencilerin kendi öğrenme etkinliklerini düzenleme gereksinimleri ve öğrenme için gerekli becerileri kazandırma düşüncesi, öz düzenleme (Self-regulation) kavramı ile açıklanmaktadır. Pintrich, (2000) öz düzenleme stratejilerini Bandura'nın sosyal öğrenme kuramına dayalı olarak

*Bu çalışma 29-31 Mayıs 2014 tarihinde düzenlenen 13. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**Yrd.Doç.Dr., Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, Kdz.Ereğli-Zonguldak e-posta. ali.sicak@beun.edu.tr

***Yrd.Doç.Dr., Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, Kdz.Ereğli-Zonguldak e-posta. cevateker@beun.edu.tr

oluşturulan ve öğrencilerin öğrenmeleri için hedefler belirledikleri, kendi biliş yapısını ve davranışını biçimlendirdikleri, kontrol ettikleri yapılandırmacı bir süreç olarak tanımlarken, Rizemberg ve Zimmerman (1992), hedef oluşturma, bu hedeflere ulaşmak için stratejiler oluşturma ve bu stratejilerin kazandırdıklarını kontrol etme olarak tanımlamaktadır. Boekaerts (1999) ise öz düzenlemeyi, öğrenme ortamlarına göre bilgi, yetenek ve davranışların transfer edilebilmesi olarak tanımlar. Öz düzenleme becerileri ağırlıklı olarak başarı ve bağımsız öğrenme ile ilgili öğrenenin bilincini geliştirmeye odaklanmaktadır (Kumaravadivelu, 1994). Öz düzenleme stratejileri, zihinsel ve devinişsel süreçleri içeren bilgi ya da becerilerin öğrenciler tarafından kazanılmasını hedefleyen işlemler bütünüdür (Çiltaş, 2011). Zimmerman (2000)'a göre öz-düzenleme stratejileri, öğrencilerin işine yarayacağını düşündüğü ve hedeflediği bilgi ya da becerileri kazanmak amacıyla yürüttüğü stratejiler olarak tanımlanmaktadır. Bunlar, üst biliş stratejileri (planlama, hedef belirleme, izleme ve öz değerlendirme, düzenleme), bilişsel stratejiler (tekrarlama stratejileri, ekleme ve anlamlandırma stratejileri, örgütlenme stratejileri), motivasyon stratejileri, kaynakları yönetme stratejileri, çaba düzenleme stratejileri, zaman ve çalışma ortamının düzenlenmesi stratejileri; yardım arama gibi stratejilerdir (Pintrich ve De Groot, 1990; Zimmerman, 2000).

Öğrencilerin öğrenmeleri ve başarıları üzerine son otuz yılda yapılan araştırmalar sürekli olarak bilişsel stratejileri, üst biliş stratejilerini, motivasyonu, görev sorumluluklarını ve sınıf içerisindeki sosyal destekleri vurgulamıştır. Bu noktada öz düzenlemeli öğrenme, farklı akademik öğrenme görevlerini kapsayan ve daha bütünsel bilgi, beceri ve motivasyon sağlayan bir yapı olarak ortaya çıkmıştır (Paris ve Paris, 2001). Bu nedenle eğitimciler, öğrencinin akademik başarısını artırmak için öz düzenleme stratejilerinin kazandırılmasına yönelik araştırmalar üzerinde durmaktadırlar (Zimmerman ve Martinez-Pons, 1986; Pintrich ve De Groot, 1990; Zimmerman ve Martinez-Pons, 1990; Paterson, 1996; Pintrich, 2000; Miller, 2000; Eom ve Reiser, 2000; Schunk, 2001; Zimmerman, 2002; Kramarski ve Gutman, 2005; Üredi, 2005; Altun, 2005; Metallidou ve Vlachou, 2007; Aarsal, 2009; Zumbunn, 2010; Cheng, 2011; Vandeveld, Keer ve Wever, 2011; Beno ve Bizri, 2014).

Winters, Greene ve Costich, (2008) öz düzenleme stratejileri ile ilgili yaptığı bir araştırmada, öz düzenleme stratejileri kullanımı ile akademik başarı arasında doğrudan bir ilişki olduğunu, öz düzenleme stratejilerinin etkin kullanıldığı durumlarda akademik başarının da yükseldiğini belirlemiştir. Çünkü öz düzenleme stratejilerinin kazanımı öğrencilerin akademik başarısı üzerinde etkisi olan en önemli unsurlardan biridir. Öz düzenleme stratejileri de diğer yetenekler gibi öğrenilebilir (Zimmerman, 2000). Öğrencilerin öz düzenleme stratejilerini etkili bir şekilde kullanabilmeleri, bu stratejileri doğru bir şekilde kazanmalarına ve sürekli kullanmalarına bağlıdır. Öz düzenleme stratejilerinin kazanılmasında öğrencinin kendine hedef belirlemesi, kendini gözlemlemesi, kendini değerlendirmesi gibi süreçlerden geçmesi gerekmektedir (Bandura, 1994). Paris ve Paris (2001) de benzer şekilde öz düzenlemeli öğrenmenin, bireyin özerkliğine, bireyin amaca yönelik eylemlerini izleme, yönlendirme ve düzenlemesine, kendini ve uzmanlık alanını genişletmesine odaklandığını belirtmektedir. Zimmerman (2002) öz düzenleme stratejilerinin okullarda kazandırılması gerekliliğini şöyle belirtmektedir;

- Öğrencilerin öz düzenleme becerilerinin gelişimi sadece okul içerisindeki akademik gelişimleri için değil, okul dışında ki öğrenmeleri için de gereklidir. Öz düzenleme becerilerinin öğretimi öğrencinin yaşam boyu öğrenmelerini sürdürmeleri için önemlidir.
- Öz düzenleme becerilerini etkin kullanan öğrenciler kendi öğrenmeleri için hedef belirleme, öğrenme sürecini düzenleme, hedefleri gerçekleştirmeye dönük stratejileri belirleme, stratejileri uygulama, öğrenmelerini gözden geçirme ve gerekli değerlendirmeleri yapabilme stratejilerini kazanırlar.
- Öz düzenleme becerilerini kullanan öğrenciler üst düzey motivasyona sahip olduklarından dolayı akademik başarıları yüksektir. Böylece öğrenciler kendi geleceklerini iyimser bir biçimde planlama ve görme yeteneğine sahip olmaktadır.

Schunk'a (2001) göre öz düzenleme becerisine sahip öğrenciler üst biliş stratejileri bakımından öğrenme süreçlerini planlayabilir, düzenleyebilir ve değerlendirebilir. Ayrıca bireyler güdülenme bakımından kendilerini yetkin ve özerk olarak görmekte, davranışsal açıdan öğrenme için en uygun çevreyi oluşturabilmektedir. Bu süreç içerisinde edinilmesi gereken temel beceriler; dinleme, izleme, düşünme, tekrarlama, kendini ifade etme gibi becerilerdir. Bandura'ya (1986) göre bu becerilerin öğrencilere kazandırılabilmesi, becerilerin öğrenilmesini sağlayan öğrenme yaşantılarının sayısına bağlıdır. Öğrenme yaşantıları ne kadar fazla ise, öz düzenleme stratejilerinin kazanılması da o kadar kolay olmaktadır.

Öğrencilerin öz düzenleme stratejilerinin geliştirilmesinde önemli kavramlardan biri de "öğrenci özerkliği"dir. Öğrenci özerkliği, öğrencilerin nasıl öğrendiklerine ilişkin maksimum miktarda sorumluluk üstlenmesi için teşvik edilmesi gereken prensip olarak tanımlanmaktadır (Richards ve Schmidt, 2002). Bu durum, öğretim programlarında ihtiyaç analizine dayalı olan yaklaşımlara, programda kazanımlara, içerik seçimine ve öğretim materyali ve öğrenme metodları seçimine yansıtacaktır (Rajabi, 2012).

Öz düzenleme becerisi, öğrencinin bir hedefe ulaşmak için, kendi duygu, düşünce ve davranışlarını yönlendirmesi süreci (Zimmerman, 2002) olarak düşünüldüğünde, öğretim programlarında bu stratejileri kazandırmaya yer verilmesinin önemli bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Hayat Bilgisi Öğretim Programları erken dönemde bu özelliklerin kazandırılması açısından önemlidir. Hayat Bilgisi Öğretim Programında öğrencilere problem çözme, yaratıcı düşünme, iletişim, Türkçeyi doğru ve etkili kullanma gibi becerilerin yanında girişimcilik, karar verme, kaynakları etkin kullanma, özyönetim, özgüven, planlama, hedef belirleme gibi becerilerin kazandırılması önemli görülmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2009). Hayat bilgisi öğretim programlarında vurgulanan yapılandırmacı yaklaşım öğrencinin öğrenme öğretme sürecine aktif olarak katılmasını, kendisine sunulan uyarıları yorumlamasını, anlamlandırmasını ve bilgiyi bizzat kendisi yapılandırmasını hedeflemektedir. Burada tanımlanan özellikler öğretim programları yoluyla bireylere kazandırılabilir. Çünkü bireye istenilen niteliklerin kazandırıldığı ve değişimin başlangıcı olarak görülen öğrenme ve öğretme sürecinin (Robins ve Alvy, 2004) tasarlanmasında öğretim programı tasarımları önemlidir.

Hayat Bilgisi dersi 1., 2., ve 3. sınıf ilköğretim programları içerisinde önemli yer tutmaktadır. Hayat bilgisi dersi öğretim programları bireyin kendini ve çevresini tanıması, çevresinde olup biten olayları anlamlandırması açısından önemli görülmektedir. Hayat bilgisi öğretim programları yapılandırmacı yaklaşım esas alınarak hazırlanmış ve öğrencinin öğrenme öğretme sürecine aktif olarak katılmasını, kendisine sunulan uyarıları yorumlamasını, anlamlandırmasını ve bilgiyi bizzat kendisi yapılandırmasını hedeflemektedir (MEB, 2009). Hayat Bilgisi Öğretim Programında öğrencilerin çoğunlukla kendi girişimleriyle gerçekleştirecekleri etkinlikler yoluyla öğrenmekten keyif alan, kendisiyle ve toplumsal çevreyle barışık, gündelik yaşamda gereksinim duyulan bilgi ve becerilere sahip bireyler yetiştirmek esas alınmıştır (MEB, 2009). Programın temel amacı öğrencilerin temel yaşam becerilerini kazanmaları ve olumlu kişisel nitelikler kazanmalarına yardımcı olmaktır. Bu bağlamda öğrencilere araştırma, problem çözme, girişimcilik, karar verme, kaynakları etkili kullanma, özyönetim (amaç belirleme, kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme, kariyer planlama), zaman ve mekânı doğru algılama, katılım, paylaşım gibi becerilerin kazandırılması esas alınmıştır. Bu açıdan bakıldığında öz düzenleme becerilerinin kazandırılmasında hayat bilgisi öğretim programı kazanımlarının incelendiği bu çalışma uzman incelemesine dayalı ve eğitsel eleştiri modeline dayana bir program değerlendirme çalışması olarak değerlendirilebilir.

Öz düzenlemeli öğrenmeye dayalı çalışmalar incelendiğinde, öğretim programlarının öz düzenleme becerileri açısından incelendiği bir çalışmanın bulunmadığı görülmüştür. Bu çalışmada öz düzenleme becerilerinin erken dönemde kazandırılması açısından önemli görülen Hayat Bilgisi Öğretim Programı kazanımlarının öz düzenleme becerileri açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu araştırmadan elde edilen bulgular öz düzenleme becerilerinin öğrencilere kazandırılması için daha uygun kazanımların yazılmasına katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Yöntem

Araştırma modeli

İlköğretim 1.2.3. sınıf hayat bilgisi öğretim programı kazanımlarını öz düzenleme becerileri açısından incelemeyi amaçlayan bu araştırma, betimsel bir çalışmadır. Araştırmada verilerin toplanması, analizi ve yorumlanması sürecinde nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Veriler doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Doküman incelemesi, nitel araştırmalarda hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı metinlerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Çalışma grubu

Araştırmaya konu olan öğretim programı kazanımları Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu internet sayfasından (<http://ttkb.meb.gov.tr/program>) elde edilmiştir. Hayat bilgisi öğretim programı kazanımlarının tamamı, araştırma kapsamında incelenmiştir (Tablo 1). Aşağıda araştırmaya konu olan Hayat bilgisi öğretim programı kazanımlarının sınıf ve temalara göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 1. Hayat Bilgisi Öğretim Programı Kazanımlarının Temalara Göre Dağılımı

Sınıflar	Tema Adı			Toplam Kazanım
	Okul Heyecanım Kazanım sayısı	Benim Eşsiz Yuvam Kazanım sayısı	Dün, Bugün, Yarın Kazanım sayısı	
1. sınıf	41	29	16	86
2. sınıf	34	37	24	95
3. sınıf	34	45	32	111
Toplam	109	111	72	292

Tablo 1’de hayat bilgisi öğretim programı kazanımlarının temalara ve sınıf düzeylerine göre dağılımı yer almaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Doküman analizinde öncelikle 1., 2. ve 3. sınıf öğretim programı öğrenme alanları ve ünitelerin kazanımları çıkarılarak, ilgili kazanımların hangi öz düzenleme becerilerini kazandırmaya yönelik olduğu araştırmacılar tarafından belirlenmiştir.

Veri analizi için kullanılan kodlar ve kategoriler Zimmerman (1998) ve Pintrich’in (2000) öz düzenlemeye dayalı öğrenme modeli ile ilgili alan yazınından alınmıştır (Tablo 2). Mevcut kodların ve kategorilerin kullanılarak analiz yapılması tümdengelsel içerik analizi olarak adlandırılmaktadır (Patton, 2002). Araştırmada elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara ve kodlara göre açıklanmaya, yorumlanmaya ve bir takım sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Tablo 2’de kodlamada esas alınan kavramsal çerçeve verilmiştir. Programda belirtilen Okul Heyecanım teması için A, Benim Eşsiz Yuvam teması için B, Dün, Bugün ve Yarın teması için C. Kodu kullanılmıştır (Örnek, A.1.4. gibi).

Tablo 2. Veri Analizinde Kullanılan Kodlama Sistemi ve Açıklamalar

Öz düzenleme stratejileri	Açıklama
1.Üst biliş stratejileri	Bireyin kendi bilişsel süreçleri hakkındaki bilgisidir. Bunlar; planlama, hedef belirleme, izleme ve düzenleme olarak sıralanabilir.
1.1.Planlama	Bir problemin çözümlenmesi ya da bir görevin tamamlanması sürecine ilişkin plan yapılması, materyallerin seçilmesi ve organize edilmesidir.
1.2.Hedef belirleme	Uzun dönemli görevleri tamamlamak için hedefleri düzenleme stratejisidir.
1.3.İzleme ve öz değerlendirme	Öğrencinin öğrenmeye karşı dikkatini yoğunlaştırması, etkili ve etkisiz performansları ayırt etmesi, gerekli ve uygun stratejileri seçebilmesidir.
1.4.Düzenleme	Öğrencinin öğrenme sürecini, bilişsel etkinliklerle olan uyumunu ve sonucunu değerlendirmesidir.
2.Bilişsel stratejiler	Öğrencilerin hedefine ulaşabilmek için harcadığı çabayı yönetmesi ile öğrenme,

Hayat Bilgisi Öğretim Programı Kazanımlarının Öz Düzenleme Becerileri Açısından İncelenmesi

2.1.Tekrarlama stratejileri	hatırlama ve anlama için kullandığı tekrarlama, eklemleme ve örgütleme stratejileridir. Bilgiyi sözlü olarak tekrar etmek, altını çizmek ve özetlemek tekrar türleridir.
2.2.Eklemlleme stratejileri	Öğrencinin karşılaştığı bilgiyi aynen kopya etmesi yerine önceden öğrenmiş olduğu bilgilerle bütünleştirerek anlamlar katması ve bu şekilde belleğine yerleştirmesidir.
2.3.Örgütleme stratejileri	Bu stratejiler, öğrenilecek olan konunun daha iyi ve daha derin bir şekilde belleğe işlenmesini sağlamaktadır.
3.Motivasyon stratejileri	Hedef yönlü bir davranışı teşvik eder ve sürdürülme sürecini ifade eder. Motivasyon, öğrencilerin öğrenmeyi teşvik eden faaliyetlerde bulunmalarını sağlar.
4.Çaba düzenleme stratejileri	Çaba düzenleme stratejisi, başarısızlıkla mücadele etme yeteneği ile olumsuzluklara karşı mücadele etmede gösterilen direnci ifade etmektedir.
5.Yardım arama stratejileri	Öğrencinin öğrenme sırasında karşılaştığı güçlükleri aşmak için kendilerinden daha bilgili kişilerden sorular sorarak yardım almaya çalışmasıdır.
6.Kaynakları yönetme stratejileri	Bu stratejiler öğrencinin hedefini gerçekleştirme için çevresinde bulunan olanakları etkili bir şekilde kullanmasıdır
7.Zaman ve çalışma ortamının düzenlenmesi	Öğrencilerin zamanı yönetmelerini, akademik çalışmalarını verimli ve etkili bir şekilde gerçekleştirmelerine yardımcı olan stratejilerdir

Geçerlik ve güvenilirlik

Nitel araştırmalardaki geçerlik ve güvenilirlik gibi kavramlar nicel araştırmalardan farklıdır. Nitel araştırmalarda bunun yerine inandırıcılık ve aktarılabirlik gibi kavramlar kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Araştırmanın inandırıcılığını (iç geçerliğini) artırmak için konu ile ilgili literatür taraması yapılarak kavramsal bir çerçeve oluşturulmuş ve bu kavramsal çerçeve doğrultusunda veriler elde edilmiştir. İki farklı kodlayıcı kavramsal çerçeveye ilişkin oluşturulan tablo (Tablo 2) ve içerikten yararlanarak kodlamalarını yapmıştır. Bu şekilde kodlayıcılar arasındaki tutarlılık sağlanmaya çalışılarak geçerliği artırılmaya çalışılmıştır (Merriam, 1998).

Tüm boyutların, yaklaşımların ve içerik ile ilişkilendirme durumunun ortak tanımlarının yapıldığı toplantıdan sonra kodlayıcılar analize başlamışlardır. Böylece kodlayıcılar arasında tutarlılık sağlanmaya çalışılarak çalışmanın geçerliliği artırılmıştır (Merriam, 1998). Araştırmanın aktarılabirliğini (dış geçerliğini) sağlama sürecinde veri toplama süreci, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması okuyucuların anlayacağı şekilde açıklanmıştır. Elde edilen veriler güvenilirliği için iki araştırmacı tarafından ayrı kodlama yapılarak kodlamalar arasındaki tutarlılık hesaplanmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini belirlemede Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği güvenilirlik formülü ($\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}}$) kullanılmıştır. Araştırmanın güvenilirliği 0,91 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca tutarlılığı artırmak için örnek kazanımlar verilmiştir.

Bulgular

Öz düzenleme becerileri ile ilişkilendirilen hayat bilgisi öğretim programı kazanımları temalara göre gruplandırılarak verilmiştir. Tablo 3'de 1. sınıf kazanımları ve ilişkilendirilen öz düzenleme becerileri yer almaktadır.

Tablo 3. 1. Sınıf Kazanımlarının Öz düzenleme Stratejilerine göre dağılımı

	Öz düzenleme stratejileri	TEMALAR							
		Okul Heyecanım		Benim Eşsiz Yuvam		Dün, Bugün, Yarın		Toplam Kazanım	
		f	%	f	%	f	%	f	%
1	Üst biliş stratejileri - Planlama	1	2,4	-	-	-	-	1	1,1
2	Üst biliş stratejileri - Hedef belirleme	2	4,8	-	-	-	-	2	2,3
3	Üst biliş stratejileri - İzleme ve öz değerlendirme	4	9,7	4	13,7	2	12,5	10	11,6
4	Üst biliş stratejileri - Düzenleme	-	-	1	3,4	-	-	1	1,1
5	Bilişsel stratejiler - Tekrarlama	-	-	1	3,4	-	-	1	1,1
6	Bilişsel stratejiler - Eklemlleme ve anlamlandırma	-	-	1	3,4	2	12,5	3	3,4
7	Bilişsel stratejiler - Örgütleme	1	2,4	-	-	-	-	1	1,1
8	Motivasyon stratejileri	2	4,8	1	3,4	-	-	3	3,4
9	Çaba ve gayretin düzenlenmesi stratejileri	3	7,3	1	3,4	1	6,2	5	5,8

10	Yardım arama stratejileri	3	7,3	-	-	-	-	3	3,4
11	Kaynakları yönetme stratejileri	4	9,7	6	20,6	2	12,5	12	13,9
12	Zaman ve çalışma ortamının düzenlenmesi stratejileri	4	9,7	3	10,3	-	-	7	8,1
TOPLAM		24	58,2	18	62,0	7	43,7	38	51,1

Tablo 3’de öz düzenleme stratejileriyle ilişkilendirilen 1. sınıf kazanımlarının temalara göre dağılımı yer almaktadır. 1. sınıf hayat bilgisi öğretim programında yer alan 86 kazanımdan 38’i (%44,1) öz düzenleme stratejileriyle ilişkili bulunmuştur. Temalara göre öz düzenleme stratejileri incelendiğinde okul heyecanı temasında yer alan 41 kazanımdan 24’ü (58,2), Benim Eşsiz Yuvam temasında yer alan 29 kazanımdan 18’i (%62) ve Dün, Bugün, Yarın temasında yer alan 16 kazanımdan 7’si (43,7) öz düzenleme stratejileriyle ilişkili bulunmuştur.

1. Sınıf kazanımlarının daha çok zaman ve çalışma ortamının düzenlenmesi stratejileri, kaynakları yönetme stratejileri, çaba ve gayretin düzenlenmesi stratejilerini kazandırmaya yönelik olduğu; 2. sınıf kazanımlarının kaynakları yönetme stratejileri, motivasyon stratejileri, bilişsel stratejileri kazandırmaya yönelik olduğu; 3. sınıf kazanımlarının kaynakları yönetme stratejileri, bilişsel stratejiler ve zaman ve çalışma ortamının düzenlenmesi stratejilerini kazandırmaya yönelik olduğu bulunmuştur. Hayat Bilgisi Öğretim Programında üst biliş stratejilerini kazandırmaya yönelik kazanımların sayısının az olduğu bulunmuştur.

Okul heyecanı temasında yer alan 24 kazanımın genel olarak “zaman ve çalışma ortamının düzenlenmesi”, “kaynakları yönetme”, “yardım arama”, “çaba ve gayretin düzenlenmesi” ve “üst biliş” stratejilerinden bazılarında (hedef belirleme, izleme ve öz değerlendirme) yoğunlaştığı görülmektedir. Aşağıda öz düzenleme stratejileriyle ilişkilendirilen örnek kazanımlar verilmiştir.

A. 1.4. Bir gününüm nasıl geçtiğini planlar ve yaptığı plana uyar / Üst biliş stratejileri - planlama.

A.1.23. Arkadaşlarıyla eğlenmenin doğal bir ihtiyaç olduğunu kabul ederek, özel gün kutlamalarına katılmaya istekli olur / Motivasyon stratejisi.

A.1.37. Okula geliş ve gidişleri sırasında karşılaştığı insanlarla etkileşimde bulunurken nasıl davranması gerektiğini araştırır / Çaba ve gayretin düzenlenmesi stratejisi.

A.1.15. Kulüp ve diğer grup çalışmalarında bir görevin tamamlanması için işbirliği yapar ve sorumluluğu paylaşır / Yardım arama stratejisi.

A.1.29. Bilgi edinmek için uygun sorular sorar ve resimli kaynaklardan yararlanır / Kaynakları yönetme stratejisi.

A.1.30. Okulda ortaya çıkan sorunları fark eder karşılaşılabileceği her sorunun birden fazla çözümü olabileceğini kabul eder / Zaman ve çalışma ortamının düzenlenmesi stratejisi.

Benim eşsiz yuvam temasındaki 18 kazanımın genel olarak kaynakları yönetme stratejisi, zaman ve çalışma ortamının düzenlenmesi stratejisi ve bazı üst biliş stratejilerinde (izleme ve öz değerlendirme) yoğunlaştığı görülmektedir. Yardım arama stratejilerini gerçekleştirmeye yönelik bir kazanım bulunmamaktadır. Aşağıda Benim Eşsiz Yuvam temasında öz düzenleme stratejileriyle ilişkilendirilen örnek kazanımlar verilmiştir.

B.1.14. Aile içinde demokrasi kültürünün gerektirdiği davranışları gözlemler/Üst biliş-İzleme ve öz değerlendirme

B.1.26. Evdeki alet ve makineleri güvenli bir şekilde kullanmak için sorular sorar/Üst biliş-Düzenleme

B.1.13. Ailedeki yardımlaşmayı ve görev dağılımını araştırır, dayanışmaya günlük hayattan örnekler gösterir / Bilişsel stratejiler - Ekleme ve anlamlandırma

B.1.9. Fiziksel özelliklerini tanıyarak bu özellikleri hakkında olumlu düşünür/Motivasyon stratejisi

B.1.8. Kendi çocukluğu hakkında araştırma yapar/Çaba ve gayretin düzenlenmesi stratejisi

B.1.21. Günlük zamanının bir bölümünü ailesi ve yakın çevresiyle birlikte eğlenmek için harcar/Kaynakları yönetme stratejisi

Dün, bugün ve yarın temasındaki 7 kazanımın genel olarak üst biliş stratejileri, bilişsel stratejiler ve kaynakları yönetme stratejilerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Motivasyon, yardım arama, zaman ve çalışma ortamının düzenlenmesine ilişkilendirilen kazanım bulunmamaktadır. Bu temadaki kazanımların öz düzenleme becerileriyle ilişkilendirilmesi diğer temalara göre daha az olduğu görülmektedir. Aşağıda Benim eşsiz yuvam temasında öz düzenleme stratejileriyle ilişkilendirilen örnek kazanımlar verilmiştir.

C.1.2. Bazı davranışları önceki yıllarda tek başına yapamadığı halde şimdi yapabildiğini fark eder/Üst biliş stratejileri- İzleme ve öz değerlendirme

C.1.13. Dünya'nın kendi çevresinde dönmesini bir model üzerinden gözlemler ve bunun sonuçlarını fark eder / Bilişsel Stratejiler -Ekleme ve anlamlandırma.

C.1.15. İnsanların çevreyi hangi yollarla değiştirdiğini ve bunun için neler yaptıklarını araştırır ve anlatır/Kaynakları yönetme stratejisi

Tablo 4'de 2. sınıf hayat bilgisi öğretim programı kazanımları ile ilişkilendirilen öz düzenleme stratejileri yer almaktadır.

Tablo 4. 2.Sınıf Hayat Bilgisi Programı Kazanımları Öz düzenleme Stratejileri

Öz düzenleme stratejileri	TEMALAR							
	Okul Heyecanım		Benim Eşsiz Yuvam		Dün, Bugün, Yarın		Toplam Kazanım	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1 Üst biliş stratejileri - Planlama	4	11,7	1	2,7	-	-	5	5,2
2 Üst biliş stratejileri - Hedef belirleme	-	-	2	5,4	2	8,3	4	4,2
3 Üst biliş stratejileri - İzleme ve öz değerlendirme	2	5,8	-	-	2	8,3	4	4,2
4 Üst biliş stratejileri - Düzenleme	-	-	-	-	-	-	-	-
5 Bilişsel stratejiler - Tekrarlama	-	-	-	-	-	-	-	-
6 Bilişsel stratejiler - Ekleme ve anlamlandırma	1	2,9	1	2,7	2	8,3	4	4,2
7 Bilişsel stratejiler - Örgütlenme	1	2,9	1	2,7	3	12,5	5	5,2
8 Motivasyon stratejileri	3	8,8	3	8,1	-	-	6	6,3
9 Çaba ve gayretin düzenlenmesi stratejileri	3	8,8	1	2,7	-	-	4	4,2
10 Yardım arama stratejileri	1	2,9	2	5,4	-	-	3	3,1
11 Kaynakları yönetme stratejileri	3	8,8	2	5,4	4	16,6	5	5,2
12 Zaman ve çalışma ortamının düzenlenmesi stratejileri	1	2,9	2	5,4	-	-	3	3,1
TOPLAM	19	55,8	15	40,5	13	54,1	43	45,2

Tablo 4'te öz düzenleme stratejileriyle ilişkilendirilen 2. sınıf kazanımlarının temalara göre dağılımı yer almaktadır. 2. sınıf hayat bilgisi öğretim programında yer alan 95 kazanımdan (MEB, 2009) 43'ü (%45,2) öz düzenleme stratejileriyle ilişkili bulunmuştur. Temalara göre öz düzenleme stratejileri incelendiğinde Okul heyecanım temasında yer alan 34 kazanımdan 19'u (55,8), Benim Eşsiz Yuvam temasında yer alan 37 kazanımdan 15'i (40,5) ve Dün, Bugün, Yarın temasında yer alan 24 kazanımdan 13'ü (54,1) öz düzenleme stratejileriyle ilişkili bulunmuştur.

Okul heyecanım temasında bulunan kazanımlar incelendiğinde üst biliş stratejileri (planlama), motivasyon stratejisi, çaba ve gayretin düzenlenmesi ve kaynakları yönetme stratejisinde yoğunlaştığı görülmektedir. Aşağıda öz düzenleme stratejileriyle ilişkilendirilen örnek kazanımlar verilmiştir.

A.2.1. Okulla ilgili, günlük işlerini öncelik sırasına koyarak belirlenen zaman içinde yapar/Üst biliş stratejisi-Planlama

A.2.13. Vücudunun bölümlerini tanıyarak kendisinin ve arkadaşlarının vücudunun değerli olduğunu kabul eder/Üst biliş stratejisi-İzleme ve değerlendirme

A.2.29. Atatürk'ün öğrenim hayatı hakkında araştırma yapar ve bulgularını sunar/Bilişsel strateji - Ekleme ve anlamlandırma.

A.2.9. Kulüp ve diğer grup çalışmalarında yapılacak işler konusunda arkadaşlarını yönlendirir, onları cesaretlendirir ve gerektiğinde yardımda bulunur/Motivasyon stratejisi

A.2.7. Kulüp veya grup çalışmaları ile ilgili olarak geliştirilen bir proje üzerinde arkadaşlarıyla işbirliği yaparak çalışır/Çaba ve gayretin düzenlenmesi.

A.2.3. Gerektiğinde büyüklerinde yardım alarak kişisel bakımını yapar/ Yardım arama stratejisi.

A.2.2. Ders araç ve gereçlerini günlük ders programına göre hazırlar ve bunları uygun bir biçimde kullanır / Kaynakları yönetme stratejisi.

A.2.16. Okul ve sınıf eşyalarını neden özenli kullanması gerektiğini açıklar/ Zaman ve çalışma ortamının düzenlenmesi stratejisi.

Benim eşsiz yuvam temasındaki toplam 37 kazanımdan (MEB, 2009) 15 kazanım öz düzenleme stratejileriyle ilişkili bulunmuştur (%40,5). Benim Eşsiz Yuvam temasındaki kazanımların genel olarak motivasyon, kaynakları yönetme, yardım arama stratejilerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Aşağıda öz düzenleme stratejileriyle ilişkilendirilen örnek kazanımlar verilmiştir.

B.2.10. Zaman ifadelerini doğru kullanarak günlük ve haftalık plan yapar ve bu planlara uyar / Üst biliş - Planlama.

B.2.32. Yetişkinleri gözlemleyerek para harcamayı gerektiren bir amaç belirler ve bunu gerçekleştirip gerçekleştirilemeyeceğini tartışır / Üst biliş -Hedef belirleme

B.2.29. Evde belli bir iş yaparken kullanılan alet ve teknolojik ürünler hakkında sorular sorarak bunların hayatımızı kolaylaştıran işlevler olduğunu fark eder / Bilişsel strateji - Ekleme ve anlamlandırma

B.2.8. Sağlıklı büyüme ve gelişme ile kişisel bakım, spor, dengeli ve düzenli beslenme arasındaki ilişkiyi açıklar /Bilişsel strateji – Örgütlenme.

B.2.19. Aile içinde görev paylaşımına katılmaya istekli olur ve üzerine düşen görevi yapmaktan mutluluk duyar / Motivasyon stratejisi.

B.2.25. Evde uygun bir öğrenme ortamı yaratmak için büyüklerden yardım alır/ Yardım arama stratejisi.

B.2.28. İnsanların niçin tasarruf yaptıklarını araştırır ve yeterli para biriktirinceye kadar isteklerini erteler / Kaynakları yönetme stratejisi.

B.2.6. Evindeki iletişim araçlarını yerinde ve doğru kullanır / Zaman ve çalışma ortamının düzenlenmesi stratejisi.

Dün, Bugün, Yarın temasındaki toplam 24 kazanımdan (MEB, 2009) 13 kazanım öz düzenleme becerilerini gerçekleştirmeye dönük bulunmuştur (% 54,1). Kazanımlar incelendiğinde ağırlıklı olarak kaynakları yönetme, bilişsel stratejiler ve bazı üst biliş stratejileriyle ilişkili olduğu bulunmuştur. Motivasyon stratejileri, çaba ve gayretin düzenlenmesi stratejisi, yardım arama stratejisi ve zaman ve çalışma ortamının düzenlenmesi stratejisine ilişkin kazanım bulunamamıştır. Aşağıda öz düzenleme stratejileriyle ilişkilendirilen örnek kazanımlar verilmiştir.

C.2.3. Bebeklik ve çocukluk döneminde tükettiği yiyecek-ışecekleri, oyun ve oyuncakları karşılaştırarak bu tür değişikliklerin doğal bir olgu olduğunu kavrar / Üst biliş - izleme ve değerlendirme

C.2.32. Yetişkinleri gözlemleyerek para harcamayı gerektiren bir amaç belirler ve bunu gerçekleştirip gerçekleştirilemeyeceğini tartışır / Üst biliş-Hedef belirleme.

C.2.5. Aile büyüklerinin küçükken oynadığı oyunları araştırır, bu oyunlarla kendisinin ve arkadaşlarının oynadığı oyunları karşılaştırarak değişimi fark eder / Bilişsel strateji - Ekleme ve anlamlandırma.

C.2.16. Takvimi kullanarak hava durumundaki değişiklikleri günlük ve haftalık olarak gözlemler, gözlem sonuçlarını grafikte gösterir ve yorumlar /Bilişsel strateji - Örgütlenme

C.2.21. Canlıların hayatta kalabilmeleri için nelere ihtiyaçları olduğunu araştırır/ Kaynakları yönetme stratejisi.

Tablo 5’de 3. sınıf hayat bilgisi öğretim programı Kazanımları ile ilişkilendirilen öz düzenleme stratejileri yer almaktadır.

Tablo 5. 3.Sınıf Hayat Bilgisi Programı Kazanımları Öz düzenleme Stratejileri

Öz düzenleme stratejileri	TEMALAR							
	Okul Heyecanım		Benim Eşsiz Yuvam		Dün, Bugün, Yarın		Toplam Kazanım	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1 Üst biliş stratejileri - Planlama	1	2,9	3	2,2	-	-	4	3,6
2 Üst biliş stratejileri - Hedef belirleme	1	2,9	2	4,4	-	-	3	2,7
3 Üst biliş stratejileri - İzleme ve öz değerlendirme	1	2,9	2	4,4	2	6,2	5	4,5
4 Üst biliş stratejileri - Düzenleme	-	-	-	-	-	-	-	-
5 Bilişsel stratejiler - Tekrarlama	-	-	-	-	-	-	-	-
6 Bilişsel stratejiler - Ekleme ve anlamlandırma	-	-	3	6,6	-	-	3	2,7
7 Bilişsel stratejiler - Örgütlenme	-	-	1	2,2	1	3,1	2	1,8
8 Motivasyon stratejileri	1	2,9	1	2,2	-	-	2	1,8
9 Çaba ve gayretin düzenlenmesi stratejileri	-	-	-	-	-	-	-	-
10 Yardım arama stratejileri	-	-	-	-	-	-	-	-
11 Kaynakları yönetme stratejileri	4	11,7	3	6,6	7	21,8	14	12,6
12 Zaman ve çalışma ortamının düzenlenmesi stratejileri	2	5,8	1	2,2	-	-	3	2,7
TOPLAM	10	29,4	16	35,5	10	31,2	36	32,4

Tablo 5’de öz düzenleme stratejileriyle ilişkilendirilen 3. sınıf kazanımlarının temalara göre dağılımı yer almaktadır. 3. Sınıf Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan 111 kazanımdan (MEB, 2009) 36’sı (%32,4) öz düzenleme stratejileriyle ilişkili bulunmuştur. Temalara göre öz düzenleme stratejileri incelendiğinde Okul Heyecanım temasında yer alan 34 kazanımdan 10’u (%29,4), Benim Eşsiz Yuvam temasında yer alan 45 kazanımdan 16’sı (%35,5) ve Dün, Bugün, Yarın temasında yer alan 32 kazanımdan 10’u (31,2) öz düzenleme stratejileriyle ilişkili bulunmuştur.

Okul heyecanım temasında bulunan kazanımlar incelendiğinde kaynakları yönetme ve zaman ve çalışma ortamının düzenlenmesi stratejisinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bilişsel stratejiler, çaba ve gayretin düzenlenmesi stratejisi ve yardım arama stratejilerine ilişkin kazanım bulunmamıştır. Aşağıda öz düzenleme stratejileriyle ilişkilendirilen örnek kazanımlar verilmiştir.

A.3.33. Okulu ve çevresini temiz tutmak için bir proje tasarlar/Planlama.

A.3.24. Nasıl daha iyi öğreneceğini açıklayarak kendisine uygun öğrenme tekniklerini seçer ve kullanır / Hedef belirleme. A.3.28. Okula geliş ve gidişlerinde karşılaştığı kişilerle aralarında çıkabilecek sorunlar için hangi çözüm yollarına başvurabileceğini açıklar / İzleme ve öz değerlendirme

A.3.15. Okul yaşamıyla ilgili iyimser bir bakış açısı geliştirir / Motivasyon stratejisi

A.3.16. Kişisel bakımını yaparken kaynakları tutumlu kullanır / Kaynakları yönetme stratejisi

A.3.12. Okul ve sınıf eşyalarını özenli kullanmadığında ortaya çıkabilecek sorunları çözmek için alternatifler üretir/ Zaman ve çalışma ortamının düzenlenmesi stratejisi.

Benim Eşsiz Yuvam temasındaki kazanımların genel olarak üst biliş stratejileri, bilişsel stratejiler ve kaynakları yönetme stratejilerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Yardım arama stratejileri ve çaba ve gayretin düzenlenmesi stratejilerine yönelik kazanım bulunmamıştır. Aşağıda öz düzenleme stratejileriyle ilişkilendirilen örnek kazanımlar verilmiştir.

- B.3.21. Yapacağı işleri öncelik ve önem sırasına koyarak günlük ve haftalık çalışma planları yapar, yaptığı planlara uyar / Üst biliş - Planlama
- B.3.32. Amaçlarına ulaşabilmek için kişisel olarak çaba harcamasını gerektiğini kabul eder ve karşılaşılabileceği eleştirilere açık olur / Üst biliş - Hedef belirleme
- B.3.31. Kişisel olarak gelişimine uygun amaç belirleyerek bu amaçlara ulaşmak için izleyeceği aşamalarını planlar / Üst biliş - İzleme ve öz değerlendirme.
- B.3.15. Kendi ailesi ile diğer aileleri karşılaştırarak, aile yapılarının farklı olabileceğini keşfeder / Bilişsel - Ekleme ve anlamlandırma
- B.3.2. Canlıları sınıflandırarak evde bitki yetiştirmeye veya hayvan beslemeye istekli olur ve onların ihtiyaçlarını karşılamak için sorumluluk alır/ Bilişsel-Örgütlenme
- B.3.33. Kaybetme veya başarısız olma olasılığını göze alarak, yenilikleri deneme cesareti gösterir ve bundan zevk alır / Motivasyon stratejisi
- B.3.6.Yön bulmada kullanılan çeşitli yöntemleri ve araçları merak eder ve araştırır/ Kaynakları yönetme.
- B.3.37. Kişisel eşyalarını ve başkalarının eşyalarını özenli kullanmadığında ortaya çıkan sorunları çözer / Zaman ve çalışma ortamının düzenlenmesi

Dün, Bugün, Yarın temasındaki kazanımların genel olarak kaynakları yönetme stratejisinde yoğunlaştığı görülmektedir. Motivasyon, yardım arama, çaba ve gayretin düzenlenmesi stratejilerine ilişkin kazanım bulunamamıştır. Aşağıda öz düzenleme stratejileriyle ilişkilendirilen örnek kazanımlar verilmiştir.

- C.3.12.Doğadaki su döngüsünün nasıl gerçekleştiği hakkında sorular sorarak çıkarımlarda bulunur/ İzleme ve öz değerlendirme
- C.3.1. Önceki yıllarda tek başına yapamadığı halde şimdi yapabildiği davranışları ayırt eder ve zaman içinde ortaya çıkan bu değişimin nedenlerini açıklar / İzleme ve öz değerlendirme.
- C.3.5.Takvimi kullanarak hava durumundaki değişiklikleri günlük, haftalık, aylık olarak gözlemler ve gözlem sonuçlarını grafikte gösterir, meteorolojinin tahminleriyle karşılaştırır / Bilişsel – Örgütlenme.
- C.3.20. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin günlük yaşamımızda hangi amaçlarla kullanıldığı hakkında bilgi toplar ve sınıfta sunar/ Kaynakları yönetme stratejileri.

Tartışma

Öz düzenleme becerisinin önemli bir boyutunu oluşturan üst bilişsel ve bilişsel stratejiler, araştırma sonuçlarına göre, hayat bilgisi öğretim programı kazanımları ile en az ilişkilendirilen öz düzenleme becerileridir. Üst biliş stratejilerinden hedef belirleme, planlama, izleme ve değerlendirme; bilişsel stratejilerden tekrarlama, anlamlandırma ve örgütlenme önemli öz düzenleme stratejilerindedir. Rajabi'ye (2012) göre öz düzenlemeye dönük en önemli yaklaşımlardan biri bu stratejilerin öğretimidir. Bu stratejiler öğrenenin, öğrendiklerini hayat boyu kullanmalarını sağlayacak farklı stratejiler üzerine eğitim almalarına dayanmaktadır. Öğrenen, bu stratejilerin öğretimiyle kendi öğrenmesini nasıl düzenleyeceğini anladığında öğrenme daha hızlı bir seviyede gerçekleşecektir (Anderson, 2005). Ley ve Young'a (2001) göre öz düzenleme becerisinin kazandırılmasında bilişsel ve üst bilişsel süreçleri kolaylaştırmak için etkinlikleri ve öğretimi düzenlemek gerekir.

Zimmerman ve Paulsen (1995) ve Butler ve Winne (1995) öz düzenlemenin en önemli bileşeni olan üst biliş stratejilerinden izleme ve değerlendirme (Garner, 1990) için öğretim hedeflerinin belirlenmesi ve dönüt kullanılması gerektiğini belirtmektedir. Hedefler, bireyler tarafından seçilmeli ve performansla yönelik hedeften ziyade bir konu hakkında uzmanlaşma hedefi taşınmalıdır (Paris ve Winograd, 1999). Rajabi, (2012) programa dönük kararlar alınırken, öğrenenlere karar verme, amaç, kazanım belirleme, içerik seçimi ve değerlendirme sürecinde fikirlerini belirtme konusunda şans verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Diğer bir ifadeyle, öğrenenlerle yapılan görüşmeler yoluyla program geliştirmeciler ve öğretmenler öğrencilerin ihtiyaçlarını ve ilgilerini göz önüne alabilirler. Bu yolla bireyler kendi öğrenmelerinin

sorumluluğunu alabilirler. Öğrenenin hedef belirlemesini destekleyen öğrenme ortamı, öğreneni gözlem yapmaya teşvik etmelidir. Hedef belirlemenin dönütlerin etkilerini artırmada önemli bir faktör olduğu (Kluger ve DeNisi, 1996) ve dönütlerin öğrenenlerin birbirinin devamı olan hedefler oluşturmasını sağladığı belirtilmektedir (Butler ve Winne, 1995). Bu süreçte bireysel amaçlar oluşturma, planlama, bilgiyi ve öğrenme stratejilerini seçme, öğrenme sürecini ve ürününü değerlendirme, öğrenme sürecini gözden geçirme, edinilen bilgiyi yeni durumlara uyarlama gibi etkinlikler yapılabilir (Üredi ve Üredi, 2007).

Hayat bilgisi öğretim programı kazanımları ile en fazla ilişkilendirilen öz düzenleme stratejilerinin kaynakları yönetme stratejileri olduğu görülmektedir. Rajabi (2012) öz düzenleme becerilerini kazandırmak için öğrencilerin öncelikle kaynak kullanımına teşvik edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Uygun biçimde geliştirilen ders kitapları ve diğer öğrenme materyalleri öğrenenleri karşılıklı öğrenmeye yönlendirerek, öz düzenlemeye katkı sağlayabilir. Bireyler kaynakları kullanmayı öğrendiklerinde, aktiviteleri yaparken kendi içsel kaynaklarını oluşturma ve farklı görevleri başarma şansına sahip olurlar ki bu da onları bağımsız çalışmaya yönlendirir. Öz düzenleme becerisi gelişmiş olan öğrenciler, kaynaklara nasıl ulaşabileceklerinin, onları nasıl kullanabileceklerinin, nasıl bir planlama yapmaları gerektiğinin yanı sıra performanslarını nasıl değerlendireceklerinin, yaptıkları çalışmaları nasıl gözden geçirip düzenleyeceklerinin de bilincindedirler (Zimmerman, 1990; Pintrich, 2000).

Araştırmada yardım arama stratejileri ile ilişkilendirilen kazanımların diğer stratejilere göre daha az olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Öz düzenleme becerisinin kazandırılması için önemli etkinliklerden biri de öğrencinin etkili bir öğrenme ortamını yapılandırmasına ve hazırlamasına rehberlik etmektir (Ley ve Young, 2001). Yardım arama stratejileri öz düzenleme becerilerinin kazandırılması sürecinde öğrencinin çalışma düzenlemelerinin yanı sıra amaç ve ihtiyaçlarına uygun bir şekilde öğrenme ortamlarında gerekli değişiklikleri yapmalarına fırsat sunar (Üredi ve Üredi, 2007). Rajabi'ye (2012) göre, öğrenmeye ilişkin problemle ilgili çözüm arayışından görüşmeler yaparak destek öğretmen ya da uzmandan destek alma öz düzenleme becerileri açısından önemlidir.

Araştırmada zaman ve çalışma ortamının düzenlenmesine ilişkin kazanımların diğer öz düzenleme becerilerine göre daha az olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Öz düzenleme becerilerinin kazandırılmasında önemli stratejilerden biri de zaman ve çalışma ortamının düzenlenmesi stratejisidir. Orange (1999) 100 öğrenciyle yaptığı bir çalışmada öğrencilerin öz düzenleme becerilerindeki yetersizliğinin en önemli nedeninin öğrenme ortamının yetersizliği ve dikkat dağıtıcı unsurlar olduğunu belirtmiştir. Gagne (1985) ise çevresel yapılandırmanın öğrencilere öğrenmeyi ilk elden etkileyecek dikkat dağıtıcıları azaltma ya da ortadan kaldırma imkânı sağlayacağını belirtmiştir. Öz düzenlemeli öğrenenler dikkat için gerekli olan diğer hedeflerle diğer bilişsel kaynakların başarılı bir şekilde uyumunu sağlamak için öğretim çevresindeki unsurları düzenlerler (Ertmer ve Newby, 1996). Diğer teknikler öğrenenin geliştireceği çevresel yapılandırma planına bağlıdır. Öğrenenler ilk olarak öğrenme ortamını destekleyen yapıları tehdit eden unsurları sıralayabilir ya da seçebilirler ve daha sonra bir plan meydana getirmek için çevresel yapılandırma etkinlikleri seçerler (Ley ve Young, 2001).

Sonuç ve Öneriler

Hayat bilgisi öğretim programı kazanımlarının öz düzenleme stratejileri açısından incelendiği bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Hayat bilgisi öğretim programı 1. sınıf kazanımlarının yarısı öz düzenleme stratejileriyle ilişkili bulunmuştur. Temalara göre öz düzenleme stratejileri incelendiğinde “Benim Eşsiz Yuvam” ve “Okul Heyecanım” temasında yer alan kazanımların öz düzenleme becerileriyle daha fazla ilişkilendirildiği sonucuna ulaşılmıştır. 1. Sınıf kazanımlarının daha çok kaynakları yönetme, yardım arama, çaba ve gayretin düzenlenmesi, zaman ve çalışma ortamının düzenlenmesi ve bazı üst biliş stratejilerinde yoğunlaştığı görülmektedir. 2. Sınıf hayat bilgisi öğretim programı kazanımlarının (MEB, 2009) yarısı öz düzenleme stratejileriyle ilişkili bulunmuştur. Temalara göre öz düzenleme stratejileri incelendiğinde okul heyecanım ve dün, bugün, yarın temasında yer alan kazanımların öz düzenleme stratejileriyle daha ilişkili olduğu

sonucuna ulaşılmıştır. 3. sınıf hayat bilgisi öğretim programı kazanımları yaklaşık üçte biri öz düzenleme stratejileriyle ilişki bulunmuştur. 3. sınıf kazanımlarının kaynakları yönetme stratejisinde yoğunlaştığı görülmektedir. Yardım arama, çaba ve gayretin düzenlenmesi stratejisi ile ilişkilendirilen kazanım bulunamamıştır.

Öğrenme öğretme sürecinde öğrencilere verilen ödevlerde öğrencileri yönlendirmek, nerede yanlış yaptığını görmesine yardımcı olan düzeltici dönütler vermek ve sorunları nasıl düzeltereğini gösteren ipuçları sağlamak, öz düzenlemeli öğrenen olmaya çalışan öğrencilere yardımcı olur (Pintrich, 1995; Ley ve Young, 2011). Öğrencilere, öğrenme süreci içerisinde aktif olabilecekleri ve kendi öğrenmesini değerlendirebileceği ortamlar sağlanmalıdır (Üredi ve Üredi, 2007). Öğrencilerin öz-düzenleme becerilerini geliştirmeye yönelik olarak doğrudan gözlemler, çalışma günlükleri tutma, tartışma etkinliklerine katılma, mikro analizler, araştırma ödevleri ve projelere daha sık yer verilmesi öz düzenleme becerilerinin geliştirilmesine olanak sağlayabilir (Zimmerman, 2008; Çiltaş, 2011; Eker, 2012). Hayat Bilgisi Öğretim Programı, erken dönemde bu becerilerin kazandırılması ve geliştirilmesi açısından önemlidir. Sonuç olarak, ilk ve ortaokullarda öğrencilerin üstbilis ve aynı derecede etkili diğer öz düzenleme yeteneklerini kullanma ve kontrol etme konusunda bilgi edinebilecekleri özelliklerin programlara dâhil edilmesi gereklidir. Bir kez öz düzenleme değerini edindiklerinde uzun zamandır başarısızlık sergileyen öğrenciler bile öğrenmelerinin ve gelişmelerinin sorumluluğunun en azından bir kısmını almaya cesaretlendirilebilirler. Bu yolla daha çok zaman ve enerjiden tasarruf edilecektir (Rajabi, 2012).

Genel olarak hayat bilgisi öğretim programı kazanımları kaynakları yönetme, zaman ve çalışma ortamının düzenlenmesi, motivasyon stratejileri ile ilişkili bulunmuştur. Üst bilis stratejileri ve bilişsel stratejilere ilişkin kazanımların ve yardım arama stratejilerine yönelik kazanımların diğer öz düzenleme stratejilerine göre daha az olduğu görülmüştür. Bu açıdan program yetersiz bulunmuştur. Sonuç olarak hayat bilgisi öğretim programının öz düzenleme becerilerini kazandırmaya yönelik olumlu bir özellik taşıdığı söylenebilir. Hayat bilgisi öğretim programında üst bilişsel ve bilişsel stratejileri geliştirmeye yönelik daha fazla kazanım yer alabilir. Bilişsel ve üst bilişsel stratejileri kullanmaya yönelik özet çıkarma, gözden geçirme, kavram haritası kullanma, grafik düzenleme, ön izlemler kullanma gibi etkinlikler öğretim programı içine yerleştirilebilir. Bu çalışmada programların kazanım boyutu incelenmiştir. Bu alanda yapılacak diğer çalışmalarda programların diğer boyutlarının (içerik, eğitim durumları, sınama durumları) incelenmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.

Kaynaklar

- Altun, S. (2005). *Öğrencilerin öz düzenlemeye dayalı öğrenme stratejilerinin ve öz yeterlilik algularının öğrenme stilleri ve cinsiyete göre matematik başarısını yordama gücü*. Yayımlanmamış doktora tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Anderson, N.J. (2005). Learning Strategies. In E. Hinkel (Ed.), *Handbook of second language teaching and learning* (pp. 757-772). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Arsal, Z. (2009). The impact of self-regulation instruction on mathematics achievements and attitudes of elementary school students. *International journal of environmental, science education*, 5 (1), 85-103.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. v.s. ramachaudran (Ed.) *encyclopedia of human behavior* (pp. 71–81) içinde, Newyork: Academic Press.
- Boekaerts, M. (1999). Self-regulated learning: Where we are today. *International Journal of Educational Research*, 31, 445-457.
- Bono, K., E., & Bizri, R. (2014). The role of language and private speech in preschoolers' self-regulation. *Early Child Development and Care*, 184 (5), 658-670.
- Butler, D., & Winne, P.H. (1995). Feedback and selfregulated learning: A theoretical synthesis. *Review of Educational Research*, 65, 245–282.

- Cheng, E. C. K. (2011). The role of self-regulated learning in enhancing learning performance. *The International Journal of Research and Review*, 6 (1), 1–16.
- Çiltaş, A. (2011). Eğitimde öz düzenleme öğretiminin önemi üzerine bir çalışma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (5), 1-11.
- Eker, C. (2012). *Öz düzenleme sürecinde günlüklerin eğitici işlevi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Eom, Y., & Reiser, R. A. (2000). The effects of self regulation and instructional control on performance and motivation in computer-based instruction. *International Journal of Instructional Media*, 27 (3), 247–261.
- Ertmer, P.A., & Newby, T.J., (1996). The expert learner: Strategic, self-regulated, and reflective. *Instructional Science*, 24, 1–24.
- Gagne, R.M. (1985). *The conditions of learning* (4th ed.). New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Garner, R. (1990). When children and adults do not use learning strategies: Toward a theory of settings. *Review of Educational Research*, 60, 517–529.
- Kluger, A. & DeNisi, A. (1996). The effects of feedback interventions on performance: a historical review, a meta analysis, and a preliminary feedback intervention theory. *Psychological Bulletin*, 119 (2) 254-284.
- Kramarski, B., & Gutman, M. (2005). How can self-regulated learning be supported in mathematical e-learning environments? *Journal of Computer Assisted Learning*, 22 (1), 24–33.
- Kumaravadivelu, B. (1994). The post-method condition: (E)merging strategies for second/foreign language teaching. *TESOL Quarterly*, 31 (1), 27-48
- Ley, K., & Young, D. B. (2001). Instructional principles for self-regulation, *Educational Technology Research and Development*, 49 (2), 93-103.
- MEB (2009). *Hayat Bilgisi Öğretim Programı*. <http://ttkb.meb.gov.tr/program> adresinden 15.02.2014_tarihinde indirilmiştir.
- Merriam, S. B. (1998). *Qualitative research and case study applications in education*. London: Sage.
- Metallidou, P., & Vlachou, A. (2007). Motivational beliefs, cognitive engagement, and achievement in language and mathematics in elementary school children. *International Journal of Psychology*, 1 (42), 2–15.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *An Expanded Source book Qualitative Data Analysis*. Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Miller, W. J. (2000). Exploring the source of self-regulated learning: The influence of internal and external comparisons. *Journal of Instructional Psychology*, 27, 47–52.
- Orange, C. (1999). Using peer modeling to teach selfregulation. *Journal of Experimental Education*, 68 (1) 21–39.
- Paris, S.G., & Paris, A.H. (2001). Classroom Applications of Research on Self-Regulated Learning. *Educational Psychology*, 36 (2), 89-101.F-
- Paris, S. G., & Winograd, P. (1999). *The role of self-regulated learning in contextual teaching: Principles and practices for teacher preparation*. *Contextual teaching and learning: Preparing teachers to enhance student success in the workplace and beyond* (Information Series No. 376). Columbus, OH: ERIC Clearinghouse on Adult, Career, and Vocational Education; Washington, DC: ERIC Clearinghouse on Teaching and Teacher Education.
- Paterson, C. (1996). Self-regulated learning and academic achievement of senior biology students. *Australian Science Teachers Journal*, 2 (42), 48–52.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative evaluation and research methods* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Pintrich, P. R. & De Groot, E. V. (1990). Motivational and self-regulated learning components of classroom academic performance. *Journal of Educational Psychology*, 82 (1), 33–40.
- Pintrich, P.R. (1995). Understanding self-regulated learning. In P.R. Pintrich (Ed.), *Understanding self-regulated learning* (pp. 3-12). San Francisco, CA: Jossey-Bass.

- Pintrich, P.R. (2000). Handbook of self-regulation: theory, research and applications. In M. Boekaerts, P. R. Pintrich & M. Zeidner (Eds.), *The roal of goal orientation in self-regulated learning* (pp. 452–502) İçinde, San Diego, CA: Academic Pres.
- Rajabi, S. (2012) Towards self-regulated learning in school curriculum. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 47, 344 – 350.
- Richards, J.C., & Schmidt, R., (2002). *Longman dictionary of language teaching and applied linguistics*, third ed. Pearson Education, London.
- Rizemberg, R. & Zimmerman, B.J. (1992). Self-regulated learning in gifted students. *Roeper Review*, 15 (2), 98–101
- Schunk, D. H. (2001). Self-regulation through goal setting, *ERIC/CASS Digest* 12-00, 1-6.
- Robins, P & Alvy, H. (2004). *The new principal's fieldbook: Strategies for success*, Virginia, ASCD.
- Üredi, I. (2005). *Algılanan anne baba tutumlarının ilköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin öz-düzenleme stratejileri ve motivasyonel inançları üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul: Yıldız, Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Üredi, I. ve Üredi, L. (2007). Öğrencilerin Öz-Düzenleme Becerilerini Geliştiren Öğrenme Ortamının Oluşturulması. *EDU7*, 2 (2).
- Vandavelde, S., Keer, V. H., & Wever, D. B. (2011). Exploring the impact of student tutoring on at-risk fifth and sixth graders' self-regulated learning. *Learning and Individual Differences*, 21, 419-425.
- Yıldırım, A. ve H. Şimşek, (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma teknikleri*. Ankara:Seçkin Yayınları.
- Winters F. I., Greene J. A. & Costich C. M. (2008). Self-regulation of learning within computer-based learning environments: A critical analysi., *Educational Psychology Review*, 20 (4), 429–444.
- Zimmerman, B. J. & Martinez-Pons, M. (1986). Development of a structured interview for assessing student use of self-regulated learning strategies. *American Educational Research Journal*, 23 (4), 614–628.
- Zimmerman, B. J. & Martinez-Pons. M. (1990). Student differences in self regulated learning: relating grade, sex, and giftedness to self-efficacy and strategy use. *Journal of Education Psychology*. 1 (82), 51–59.
- Zimmerman, B.J., & Paulsen, A.S. (1995). Self-monitoring during collegiate studying: An invaluable tool for academic self-regulation. In P.R. Pintrich (Ed., *Understanding self-regulated learning* (pp. 13–28). San Francisco: Jossey Bass.
- Zimmerman, B. J. (1998). Developing self-fulfilling cycles of academic regulation: An analysis of exemplary instructional models. In D. H. Schunk & B. J. Zimmerman (ed.), *Self-regulated learning: from teaching to self-reflective practice* (pp. 1–20) İçinde, New York, NY: The Guilford press.
- Zimmerman, B. J. (2000). Attaining Self-Regulation: A Social Cognitive Perspective. Boekaerts, M., Pintrich, P. R., Zeidner, M. (Ed.) *Handbook of Self-Regulation* (s. 13–39). Academic Press: California
- Zimmerman, B. J. (2002). *Developing self-regulated learners beyond achievement to self-efficacy*, Washington: American Psychological Association.
- Zimmerman, B. J. (2008). Investigating Self-Regulation and Motivation: Historical Background, Methodological Developments, and Future Prospects, *American Educational Research Journal Manth*, 45(1), pp. 166 –183. DOI: 10.3102/0002831207312909
- Zumbrunn, S. (2010). *Nurturing students' writing knowledge, self-regulation, attitudes, and self-efficacy: the effects of self-regulated strategy development*. Unpublished doctoral dissertation, University of Nebraska Lincoln.

Extended Abstract

Introduction

Self-regulation strategies include constructivist approaches and are based on Bandura's social learning theory to set goals for student learning, to shape student behavior, and to control student cognition. The concept of self-regulation is crucial as it leads students to have a control mechanism in their learning and leads teachers to obtain necessary skills for an effective teaching. Self-regulation skills are defined as ways how students may direct their own thoughts, feelings, and behaviors to achieve a goal. Self-regulation based strategies include psychomotor and cognitive processes so that students may be able to obtain necessary gains based on classroom activities as outlined in learning objectives. Research results about student learning and achievement indicated that cognitive strategies presented in a continuous manner support metacognition, motivation, responsibilities, and tasks include help in classroom environment.

Self-regulation skills are defined as processes in achieving student's goal, feelings, thoughts, and behaviors (Zimmerman, 2002). Life Sciences curriculum is important as it may help students gain these skills through the course's objectives. Skills such as problem solving, critical thinking, dialogue, thoroughly use of Turkish language, entrepreneurship, decision making, effective use of resources, self-management, self-trust, planning, and setting goals are considered to be significantly important in Life Sciences curriculum. The constructivist approach of Life Sciences course sets goals for student engagement in learning activities, help students make sense of their surroundings and construct new knowledge. Objectives outlined here may be established through the curriculum because they help students gain desired outcomes (Robbins & Alvy, 2004). It is evident to suggest that the success of a curriculum based on self-regulation would have to have the examples of real-life events to establish learning among students.

When the studies based on self-regulated learning are examined, it has been observed that there is no study which curriculums are examined in terms of self-regulation skills. In this study, it is aimed that the objectives of the Course of Life Sciences Curriculums which is important in terms of that self-regulation skills are gained in early periods are examined in terms of self-regulation skills.

Method

This descriptive study aimed to examine the objectives of Life Sciences courses for primary school students in 1st grade, 2nd grade, and 3rd grade levels. Student gains revealed in Life Sciences course were examined by combining the conceptual frameworks of Zimmerman and Pintrich based on learning model created through self-regulation. The study included a qualitative research design to collect and then analyze the data. The data were obtained through document analysis method. The objectives of the Life Sciences curriculum were obtained from the Ministry of Education website (<http://ttkb.meb.gov.tr/program>). Descriptions were used to explain, interpret, and analyze the data. The subscales of self-regulation such as metacognitive strategies, cognitive strategies, and motivational strategies were the pivotal parts of the study. The data were explained through the case study analysis.

Result and Discussion

The findings of the study suggested that student gains were evident based on resource management strategies, time and work environment management strategies, and help seeking strategies. The findings also showed that student gains based on metacognitive strategies were at minimum levels.

The results of the study showed that half of the objectives in Life Science curriculum were associated with self-regulation strategies. The themes named 'My Unique Home' and 'My Excitement about School' mainly had a connection with self-regulation strategies. The findings suggested that objectives of the 1st grade levels included managing resources, help-seeking strategies, managing time and learning environment, and metacognitive strategies.

When the data on 2nd graders were analyzed the results indicated that half of the objectives in Life Science curriculum were also associated with self-regulation strategies. It was evident that the themes called ‘My Excitement about School’ and ‘Yesterday, Today, and Tomorrow’ had a relationship with self-regulation skills. Lastly the objectives of the 3rd graders were analyzed. The findings showed that more different from the objectives of 1st and 2nd graders, only one third of the objectives in Life Science curriculum were associated with self-regulation strategies. In 3rd grade Life Science curriculum, none of the objectives had associations with regulating the efforts or help-seeking strategies

When the objectives of Life Sciences Curriculum were generally examined, it was observed that the objectives related with metacognitive strategies and cognitive strategies were less than the other self-regulation strategies. Generally, the findings showed that objectives of Life Sciences Curriculum were associated with the strategies of managing resources, regulating the time and learning environment, and motivation. As a result, it can be concluded that Life Sciences Curriculum has a positive effect in gaining self-regulation skills.